

SPRAVLJANJE SENA NEKOČ IN DANES

Raziskovalna naloga s področja etnologije

Avtorja: Klemen Kos in Anže Rus, 9. razred

Mentorica: Vilma Vrtačnik Merčun, prof. geogr. in soc.

Osnovna šola Rodica, 2004

POVZETEK

V raziskovalni nalogi se ukvarjava z načinom košnje in spravljania sena nekoč in danes. V ta namen sva anketirala kmete na območju Srednjih in Spodnjih Jarš pri Domžalah ter izvedla dva obsežna intervjuja pri dveh kmetih na Torovem. Ugotavljava, da se je velikost kmetijskega zemljišča zelo zmanjšala, če so kmetje opustili kmetovanje ali ostala enaka in se povečala, če kmetujejo še danes. Današnji kmetje imajo veliko zemlje v najemu. Kozolcev v Jaršah večinoma ne uporabljajo več za sušenje sena.

Spravljanje sena se danes zelo razlikuje od tistega nekoč. V preteklosti se je na travniku zgodaj zjutraj zbralo veliko koscev, ki so se postavili v vrsto in začeli drug za drugim kositi rosno travo. Vsak kosec je rezal svoj *red*. Kositi je bilo treba »v štih« s prednjim. Sramota je bila za kosca, če ga je njegov sosed »prekosil«. Danes kmetje kosijo suho travo, ponekod tudi z dvema kosilnicama hkrati (z eno pred traktorjem in drugo ob boku), kar lahko opravi en sam kosec. Nekoč so seno obračali ročno z vilami ali grabljami, danes kmet seno hitro obrne z obračalnikom. Včasih so najprej zgrabili seno v *zgrabke*, nato pa se je veliko ljudi lotilo skladanja sena na voz lojtrnik, drugi pa so za zgrabki pograbili. S travnika so seno odpeljali domov in ga zložili v kozolec, kjer so ga dva do tri tedne sušili, nato pa preložili v svisl ali na skedenj. Nekaj sena so zrezali v slamoreznici, da so ga mešali s pšenično slamo (to je bila »škupa« za krmo živine). Takšno mešanico krme so delali zato, ker so včasih imeli manj travnikov in več polja z žitom. Danes seno manj posušijo in ga stisnejo v bale ali ga zrežejo s samonakladalko in ga stisnejo v talni silos. Stoječi silosi danes niso več tako v uporabi, ker so talni bolj praktični. Del sena gre v sušilnico, kjer se na majhnih lesenih stolčkih dokončno posuši. Seno danes predstavlja le 5 % krme za živino, vse ostalo je silaža, kateri je osnova koruza.

Včasih so košnjo in sušenje ter spravljanie sena spremljali številni običaji, skupni obedi, pesem in zabava mladih. Danes je to običajno kmečko opravilo, ki se dokaj hitro opravi. Ker za to delo ni potrebno veliko ljudi, košnja, sušenje in spravljanie sena ni več družaben dogodek.

ABSTRACT

Our research is dealing with method of haymaking and saving hays once and today. For this purpose we asked farmers on the area of middle and low Jarše and made two extensiveness intervjues at two farmers in Torovo. We are finding, that the size of piece of land very reduce, if the farmers gave up farming or stay the same and grow, if they farm today. Today's farmer have a lot of land in hire. Because of giving up farming most hayracks in Jarše don't use for drying hays. The saving of hays is different now than in past. Once was haymaking, drying and saving hays for farmers holiday and social adventure. Basic tools, which was used in past, was scythe,

»oselnik« (for grinding scythe), iron and wooden fork and rake. Today this work do one person if he has machines.

SPRAVLJANJE SENA NEKOČ

Kosa, grablje in klepalni stol z dvema osolnikoma

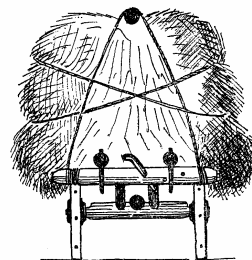
Lesene vile za nakladanje sena

Teta Mici s polnim košem slame na rami

Klepanje kose je zelo težko opravilo, zato kose ni smel klepati vsak.

Voz lojtnik, naložen s senom (povzeto po M. Makarovič, 1978, str. 144).

Zgrabki.

Seno v kozolcu.

SPRAVLJANJE SENA DANES

Telički so celo zimo pod toplarjem.

Ležeči silosi so najboljši za spravlanje sena.

Sprednja kosilnica

Stolčki, na katerih se suši seno v sušilnici.

Gospodarsko poslopje: hlev je spodaj in sušilnica zgoraj.

Cisterna za mleko

Traktor je osnovni pripomoček vsakega sodobnega kmeta. Zadaj so vile za rezanje silaže.

Samonakladalka spravlanje sena zelo olajša.

Stoječih silosov ne uporabljajo več, ker
so talni bolj enostavni.

Mreža, s katero je povita bala sena.

Avtorja raziskovalne naloge.

***Raziskovalna naloga je dostopna v šolski knjižnici OŠ Rodica
(Kettejeva 13, Domžale) in v Knjižnici Domžale
(Ljubljanska 58, Domžale).***